

Souhrn hlavních tendencí

1. Vývoj české ekonomiky se v posledních třech letech vyznačoval zrychlováním ekonomického růstu. V roce 2003 vzrostl hrubý domácí produkt o 3,2 %, v roce 2004 o 4,7 % a v roce 2005 o 6,1 %. Česká republika potvrdila pozici rychle rostoucí ekonomiky. Akceleroval tak proces sbližování ekonomické úrovně mezi ČR a průměrem zemí Evropské unie. Podle Eurostatu dosáhla v roce 2005 ČR 73,0 % průměrné ekonomické úrovně členských zemí Evropské unie. V rychlosti tohoto procesu zaujala česká ekonomika přední pozici v Evropě.
2. Z dlouhodobého pohledu let 1996 až 2005 přispěly na nabídkové straně ekonomiky k růstu hrubé přidané hodnoty nejvíce průmysl a služby. Na poptávkové straně měly největší příspěvky k růstu HDP tvorba hrubého fixního kapitálu a spotřeba domácností, v roce 2005 pak čistý vývoz. Sektor domácností se podílel na ekonomickém růstu nejen výdaji na běžnou spotřebu obyvatelstva, ale i formou zvýšených investic do bydlení.
3. Ke zrychlení ekonomického růstu v období 2001-2005 ve zvýšené míře přispěly intenzivní zdroje růstu, tj. produktivita práce a kapitálu. Na těchto výsledcích měly stěžejní podíl podniky pod zahraniční kontrolou. Úhrnný efekt z jejich aktivit se dostavil v roce 2005 v podobě výrazného přebytku obchodní bilance. Podílel se na něm nejen vysoký vývozní výkon, ale i záměna dovozu domácí produkce. Prosadil se tak další, tentokrát nepřímý, efekt podniků pod zahraniční kontrolou, které ve stále větší míře kooperovaly s ostatními českými podniky a staly se tak významnými dodavateli meziproduktů pro vývozně orientované výrobce.
4. Těžiště zlepšení obchodní bilance v roce 2005 se v teritoriální struktuře soustředilo na státy EU-25 a ve zbožové struktuře do strojů, dopravních prostředků a jejich dílů. Novým rysem bylo snížení dovozu chemických výrobků a materiálů. Pozitivně na obchodní bilanci působil zejména pokračující růst průmyslové produkce. Přebytek zahraničního obchodu s výrobky zpracovatelského průmyslu byl v roce 2005 oproti předchozímu roku vyšší o téměř 100 mld. Kč.
5. K obchodnímu přebytku došlo v roce 2005 i přesto, že na bilanci negativně působila celá řada faktorů. K těm hlavním patřil rychlejší pokles cen vývozních než dovozních, což vedlo k nepříznivému pohybu směnných relací. Přitom pohyb cen zahraničního obchodu byl ovlivněn hlavně pohybem cen na komoditním světovém trhu, kde ceny ropy a plynu se meziročně zvýšily o 46 %, což vedlo ke zvýšení schodku bilance s minerálními palivy téměř o jednu třetinu. Nepříznivou roli ve vývozu sehrálo posílení koruny vůči euru o 7 %, a to v souvislosti s tím, že téměř 70 % vývozu nachází odbyt v zemích Evropské unie. K silám působícím nepříznivě na zahraniční obchod patřilo i zpomalení ekonomického růstu ve světě, pokračování nízkého růstu HDP v Evropě a z teritoriálního hlediska pak prohlubování schodku s Čínou a Ruskem.
6. Novým rysem hospodářského vývoje v roce 2005 byl souběh zrychlení výkonu ekonomiky a zmírnění vnitřní a vnější nerovnováhy. Zlepšení se týkalo zejména zúžení mezery mezi úsporami a investicemi. Došlo k obnovení růstu zaměstnanosti a k poklesu nezaměstnanosti, které ve svých důsledcích snížily nerovnováhu mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce. Ke zlepšení makroekonomické rovnováhy přispěly jak vládní rozpočty, tak i běžný účet platební bilance.
7. O převaze rovnovážných sil svědčí i nízká a stabilní míra inflace a růst reálného hrubého domácího produktu v blízkosti produkčního potenciálu ekonomiky. Tyto výsledky byly dosaženy i přesto, že vnější ekonomické podmínky nebyly tak příznivé. Bylo potřeba, aby se ekonomika adaptovala na výrazné zvýšení cen ropy, na zpomalení ekonomického růstu v Evropské unii a na rychlé posilování koruny. Česká ekonomika tak prokázala, že se zvyšuje její odolnost vůči vnějším ekonomickým šokům.
8. Ve směru k posilování konkurenceschopnosti české ekonomiky působil v letech 1996-2005 dlouhodobě se prosazující příznivý trend ve vývoji směnných relací (výjimkou byly roky 2000 a 2005) a v posledních letech i postupný nárůst podílu výdajů na výzkum a vývoj na HDP. Konkurenceschopnost na druhé straně byla oslabována tendencemi k posilování české koruny a růstem jednotkových pracovních nákladů.
9. Podíl deficitu vládních rozpočtů na HDP zaznamenal vrchol v roce 2003 a od té doby se snižoval. V tomto vývoji sehrála roli nejen růstová fáze hospodářského cyklu, nýbrž i obrát v rozpočtu Fondu národního majetku a místních rozpočtů; oba segmenty vládních rozpočtů vykázaly v roce 2005 přebytek. V roce 2003 nastal přesun k financování deficitu vládních rozpočtů emisemi obligací na zahraničních trzích. V daném období se vládní dluh zvyšoval, i když klesajícím tempem, souhrnná daňová kvóta se zvyšovala a podíl vládních výdajů na infrastrukturu v rámci celkových výdajů vládních rozpočtů poklesl.
10. Charakteristiky ekonomického pilíře udržitelného rozvoje v období let 2001-2005 v porovnání s obdobím let 1996-2005 ukázaly na zrychlení ekonomického růstu, produktivity výrobních faktorů a v roce 2005 i na snížení vnitřní a vnější nerovnováhy. Trend k poklesu míry ekonomické aktivity obyvatelstva se

v roce 2005 obrátil. Míra nezaměstnanosti je nad dlouhodobým průměrem, avšak oproti střednědobému vývoji jde o mírné zlepšení. Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti stále zaostávají za výdaji na pasivní politiku zaměstnanosti. Z hlediska porovnání zdrojů ekonomického růstu vykazuje ČR vysokou energetickou náročnost a podprůměrný podíl vysokoškoláků na populaci. I nadále přetrvávají odlišnosti úrovněových charakteristik mezi ekonomickou úrovní, produktivitou práce a cenovou hladinou.

11. U sociálního pilíře byl v letech 2001-2005 prokázán soulad vývoje hlavních ukazatelů životní úrovně, tj. HDP na obyvatele, spotřeby domácností a reálných mezd s růstem výkonu ekonomiky. V oblasti indikací sociální koheze došlo k protisměrným pohybům. Zlepšily se relace mezi vývojem výkonu ekonomiky a sociálními výdaji. Nepříznivý vývoj vykázal růst míry dlouhodobé nezaměstnanosti. Prosadila se nízká diferenciacce mezd mezi sektory a odvětvími. Zpomalil se růst průměrné délky života a podíl výdajů na zdraví a penze v přepočtu k HDP rostl jen mírně.

12. Indikátory environmentálního pilíře udržitelného rozvoje vykazaly v období let 2000-2004 v porovnání s obdobím let 1995-2004 zlepšení u většiny indikací kvality ovzduší (oxidy dusíku, síry, amoniaku a tuhých látek), stagnaci skleníkových plynů a prvotních energetických zdrojů. Zhoršení je evidováno u nákladní dopravy a emisí z nákladní dopravy.